

بررسی تاریخی معماری گمبه (شکل ۱)

عباسعلی غفاری اردکانی

aagha6431@gmail.com

چکیده

نگین کویر با معماری اصیل ایرانی در قلب کویر مرکزی ایران و دارای شرایط اقلیمی گرم و خشک می باشد. شهر اردکان در استان یزد همانند سایر شهرهای باستانی ایران دارای نظام شهرسازی ساسانی بر اساس الگوی کهندژ، شارستان و بیرونه می باشد (برخی اندیشمندان فاخر در غنای معماری و بافت شهری اردکان سخن گفته اند). کشتخوان ها خارج از حصار شارستان در میان آبادی ها (بیرونه ها) شکل گرفته اند و از همان آغاز با حیات شهر ارتباط تنگاتنگی داشته اند. در این میان کشاورزی و دامداری به عنوان اصلی ترین شیوه معیشت ساکنان در شکل گیری باغ شهر اردکان نقش مهمی را ایفا نموده، به گونه ای که با گسترش شهر و پدید آمدن آبادی ها نیاز به فضاهایی بود که در امر کشاورزی و دامداری یاری رسان کشاورزان باشد و در نهایت موجب معماری بناهایی (برج های کشتخوان، گنبه ها و ...) در میان کشتخوان ها گردید و این امر حکایت از اهمیت این بناها در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن زمان دارد. با بررسی معماری این بناها (گنبه ها) سعی شده است تا اندکی از ژرفای رابطه ی معماری و کشاورزی بیان شود.

واژه های کلیدی: نگین کویر، قلب کویر، معماری اردکان، گنبه، کشتخوان

شکل ۱: گنبه با فرم گنبیدی